

Årsberetning 2003

**for
Forskningsstiftelsen Fafo med
datterselskaper**

Morselskapets org. nr. 969 990 695

Årsberetning for 2003

Forskningsstiftelsen Fafo ble grunnlagt av Landsorganisasjonen i Norge i 1982 og omdannet til stiftelse i 1993 med bidrag fra Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Kommuneforbund, Orkla ASA, Umoe As, Elkem ASA, NKL, Sparebank 1 Gruppen ASA, og Telenor AS.

Fafos hovedkontor ligger i Oslo. Konsernet består av Forskningsstiftelsen Fafo med datterselskapene Fafo Institutt for anvendte internasjonale Studier AS og Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning AS, samt næringsstiftelsen Fafond med datterselskapet Opinion AS.

Virksomhetens art

Forskningsstiftelsen Fafo har som formål å drive, eller eie aksjer i selskaper som driver anvendt forsknings- og utredningsarbeid som belyser viktige trekk i utviklingen nasjonalt og internasjonalt. Det tillegges også stiftelsen å drive, eller eie aksjer i selskaper som driver arbeid relatert til dokumentasjon og informasjon. Stiftelsen har ikke erverv til formål.

I tråd med allment aksepterte vitenskapelige og forskningsetiske kvalitetskriterier, skal Fafo bidra til å utvikle et kunnskapsgrunnlag for sosial utvikling og fornyelse nasjonalt og internasjonalt. Med sitt historiske utspring i fagbevegelsen er Fafos aktivitet basert på et særskilt perspektiv: Utvikle handlingsorientert forskning om arbeidslivet og velferdspolitikken. Fafo skal være et kompetansesenter for hvordan sosiale aktører, institusjoner og offentlige velferdspolitiske virkemidler effektivt fremmer sosial endring og verdiskapning.

I avansert velferdssamfunn leder dette perspektivet til et særlig fokus på endringer i arbeidslivets organisering, utviklingen av velferdspolitiske tiltak som griper inn i arbeidslivet og dermed endringer i betingelsene for deltakelse, rettigheter, integrasjon og eksklusjon fra arbeidsmarkedet. Kunnskap om hvordan høyproduktive økonomier kan organiseres for å sikre høy grad av deltakelse, sosiale rettigheter og integrasjon i arbeidslivet er avgjørende for å utvikle moderne institusjoner og virkemidler.

I det internasjonale arbeidet i utviklingsøkonomier leder dette perspektivet til tre hovedaktiviteter; kartlegging av grunnlaget for utvikling gjennom leveårsstudier, tilrettelegging for konfliktløsning og bidrag til institusjonsbygging.

Basert på dette perspektivet organiserer Forskningsstiftelsen Fafo sin aktivitet i to forskningsinstitutter og et eget selskap for datainnsamling og meningsmålinger.

Fafo Institutt for Arbeidslivs- og velferdsforskning as

Arbeidslivs- og velferdsforskningen ved Fafo drives i dag av stiftelsens heleide datterselskap Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning AS. Instituttet har sitt hovedkontor i Oslo og er fordelt på fem tematiske grupper:

- Arbeidslivsorganisering og arbeidsmarked
- Kompetanse, læring og arbeidsliv
- Innvandring og integrering
- Arbeidslivet og velferdsordninger
- Verdiskaping og bedriftsutvikling

I Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning har følgende forskningsprogrammer vært særlig viktig i 2003:

Fafo er, i perioden 2003 – 2008, tildelt miljøstøtte fra forskningsrådet for å være et senter for studier av fattigdom, minstesikring og sosial integrasjon (FAMI). Ambisjonen er å utvikle et miljø i den internasjonale forskningsfronten.

Verdiskaping 2010 er et forskningsprogram som skal bidra til utvikling av nye arbeidslivsrelasjoner som styrker omstillingsevnen og verdiskapingen i bedrifter, bransjer og regioner. Utgangspunktet er forskerstøttede utviklingsaktiviteter på bedriftene der ansatte og deres fagforeninger trekkes aktivt med i omstillingsarbeidet. Programmet finansieres av forskningsrådet.

Instituttet har arbeidet med 5 ulike strategiske instituttprogram i 2003. 3 av disse er finansiert av forskningsrådet, et av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og et program er finansiert av LO. Midlene fra forskningsrådet blir i hovedsak brukt til doktorgrader innenfor hhv. temaene innvandrere og kvalifisering, samt lønssystemer. Et av programmene har gått over 5 år, og er med på å bygge Fafos kompetanse på kollektive forhold i arbeidslivet. Det strategiske programmet som er finansiert av LO bidrar til å bygge kompetanse på (bl.a.) områder som; innvandrere i fagbevegelsen, sosial dumping, arbeidstid samt problemstillinger rundt eierskap.

I 2003 ble det jobbet på ca. 120 ulike prosjekter. Det ble utført 38 årsverk av forskere og andre faglig ansatte.

I overkant av 30% av oppdragsinntektene kom fra departementer eller direktorater. Ca. 20% av inntektene kom fra prosjekter som ble finansiert av Norges forskningsråd. Instituttet mottar grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd. Den utgjorde 10% av de samlede inntektene i 2003.

Ansatte ved instituttet var forfattere eller medforfattere av 9 artikler i internasjonale og norske vitenskapelige tidsskrifter. Fafos ansatte bidro i tillegg til 14 kapitler i fagbøker. Det ble holdt 231 foredrag og skrevet 67 papers, kronikker mm. Forskningsformidling i form av foredrag har økt i antall. Både pr. forsker og for instituttet totalt.

Instituttet driver omfattende kompetanseutvikling i form av doktorgradsutdanning. I 2003 arbeidet 13 ansatte med doktorgrad. 5 av disse kan disputere i løpet av 2004. Dette kan øke andelen ansatte med doktorgrad fra 8 til 12.

Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS

Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS (Fafo AIS) har som formål å drive forskning, utredning og andre faglig relevante tjenester om levekår og utviklingsstrategier i land i konflikt, overgangsfase og utvikling, og har sitt hovedkontor i Oslo.

Aktiviteten i Midtøsten utgjorde halvparten av instituttets virksomhet i 2003. På slutten av året fikk instituttet nye oppdrag i Syria og Jordan, og en studie av levekår i

Jordan ble gjennomført i felt. Dette gjør at oppdragsmengden i Midtøsten er tilfredsstillende og vil utgjøre en betydelig andel av driften også i 2004.

I løpet av året samlet instituttet aktivitetene innen barnearbeid og menneskehandel til et programområde, og hadde stor aktivitet innen dette tematiske feltet. Bidragsyterne var Utenriksdepartementet, ILO og regjeringens handlingsplan mot menneskehandel. Feltundersøkelser ble gjennomført i Øst- og Sentral-Europa, og i Vest- og Sentral-Afrika. Instituttet utarbeidet også en vurdering av effektene av Oslo-konferansen om barnearbeid i 1997.

Mot slutten av 2003 ble et samarbeidsprosjektet om å kartlegge levekår i Kinas vestre provinser mellom Fafos og National Research Center for Science and Technology for Development i Beijing startet opp. Prosjektet vil medføre et betydelig arbeid i Kina i 2004.

Instituttet omdefinerte *Program for internasjonalt samarbeid og konfliktløsning* til *The New Security Program*. Dette bygger videre på studiene av de økonomiske drivkreftene i konflikt og *Peace Implementation Network*. I tillegg er det opparbeidet et nytt studiefelt av levekår i konfliktsoner, som kombinerer konfliktstudiene med våre tradisjonelle levekårsundersøkelser. *Peace Implementation Network*, som henter erfaringer fra ulike tema av relevans for fredsbygging, ble videreført med to konferanser i 2003, og vil bli sluttført i 2004.

Fafos levekårsstudie på Haiti ble i 2003 brukt som grunnlag for et oppdrag for å definere fattigdomsprofil for landet, samt som grunnlag for en dialogprosess mellom de politiske partiene som ble ført i Oslo. Instituttet innledet også et samarbeid med UN-Habitat i løpet av året, hvor vi kan bli underleverandør til denne organisasjonens rapporter om fattigdom i byer.

Fafos AIS publiserte 3,2 artikler i internasjonale tidsskrifter med ”referee” og la frem 14 ”papers/posters” og holdt 14 foredrag på internasjonale konferanser. Instituttet publiserte 10,3 kapitler i bøker i tillegg til 4,1 rapporter, 1,3 notater og 1,5 rapporter i eksterne rapportserier. Instituttets stab holdt 36,5 brukerrettede foredrag og publiserte 7 aviskronikker.

Instituttet mottok i 2003 grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd. Denne utgjorde 6% av instituttets samlede inntekter.

Næringsstiftelsen Fafond/Opinion as

Opinion AS leverer meningsmålinger rettet mot offentlig sektor og organisasjoner, samt i noen grad markedsrelaterte målinger mot bedriftsmarkedet, og har sitt hovedkontor i Bergen. Opinion AS har utarbeidet egen årsberetning.

Næringsstiftelsen Fafond har som formål å drive næringsvirksomhet som direkte og indirekte kan yte bidrag for å styrke Fafos evne og kompetanse til å drive vitenskapelig forskningsvirksomhet. Gjennom stiftelsens vedtekter har Forskningsstiftelsen Fafos bestemmende innflytelse over stiftelsens aktiviteter, og den er derfor inntatt i Forskningsstiftelsen Fafos regnskap.

Fortsatt drift

Styret og daglig leder mener det er riktig å legge forutsetningene om fortsatt drift til grunn for fastsettelsen av årsregnskapet.

Arsregnskapet, resultat og disponeringer

Stiftelsen Fafo med datterselskaper hadde i 2003 en omsetning på 86,9 mill.kr., mot 87,8 mill.kr i 2002. Driftsresultatet i konsernet ble på -1,7 mill.kr, av dette utgjorde omkring 2 mill.kr avviklingskostnader i Fafo South-Africa, samt at avsetning til sluttpakker utgjorde omkring 1,5 mill.kr. Det er derfor en klar bedring i den underliggende driften. Resultat før skatt ble -2,5 mill.kr og resultat etter skattekostnad ble -2,9 mill.kr.

Forskningsstiftelsen Fafo mottok gjennom Norges Forskningsråd en grunnbevilgning på 5,9 mill.kr, som benyttes til kompetanseutvikling i AVF og AIS. Bevilgningen er økt med kr 230.000,- fra 2002. Faglig kvalitet og faglig uavhengighet er viktige grunnverdier ved et forskningsinstitutt som er avhengig av oppdragsinntekter i et konkurranseutsatt forsknings- og utredningsmarked. Styret har derfor prioritert arbeidet med en systematisk kompetanseutvikling i Fafo, og grunnbevilgningen har vært anvendt til ulike kompetansefremmende tiltak, særlig doktorgradsarbeider.

De samlede inntektene for morselskapet var i 2003 på 44,4 mill.kr, hvorav prosjektinntektene utgjorde 35,1 mill.kr fordelt på omkring 60 ulike oppdragsgivere. Omsetningen i morselskapet er ca. 19% lavere enn i 2002. Dette skyldes hovedsakelig at Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS var en del av morselskapet frem til mai 2002, mens instituttet i 2003 har hatt en helt atskilt virksomhet. Egen drift i *Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning AS* ble iverksatt 1. januar 2004.

Årets driftsresultat i morselskapet ble på -3,7 mill.kr. Totalkapitalen i konsernet var pr. 31.12.03 på 74,6 mill.kr. Egenkapitalandelen var på 34% i morselskapet og 25% i konsernet. Årets underskudd 4,468 mill foreslås dekket av annen egenkapital.

Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS hadde i 2003 en omsetning på 27,5 mill.kr. Av disse inntektene utgjorde prosjektinntekter 25,7 mill.kr, fordelt på 19 oppdragsgivere. Oppdragsgiverne var hovedsakelig offentlig forvaltning, men også internasjonale organisasjoner som FN og lokale myndigheter i de landene hvor vi arbeider, i tillegg til Norges forskningsråd.

Årets resultat ble på 0,6 mill.kr. som ble foreslås avsatt til fri egenkapital. Egenkapitalen utgjør etter dette 2,4 mill.kr. hvorav 0,5 mill.kr er aksjekapital.

Opinion AS hadde i 2003 en omsetning på 18,3 mill.kr., om lag 3,5 % høyere enn i 2002. Totalkapitalen i selskapet var pr. 31.12.03 6,8 mill.kr. og egenkapitalandelen var 16%.

Arbeidsmiljøet og det ytre miljø

Fafo stiftelsen med datterselskaper hadde i gjennomsnitt 102 ansatte i 2003. Kontoret i Sør-Afrika ble formelt avviklet pr. 31.12.03.

Selskapets kontorlokaler holder god standard og arbeidsmiljøet er godt. Selskapet samarbeider med arbeidsmiljøutvalget i Forskningsstiftelsen Fafo og bedriftshelse-tjenesten i å vurdere og utvikle arbeidsmiljøet. Selskapet inngikk avtale om Inkluderende arbeidsliv i 2002. Sykefraværet for hele året har vært 4,9% av total arbeidstid, mot 3,0% året før. Av dette er 4% langtidsfravær. En betydelig del av endringene i fravær er knyttet til svangerskap. Ingen ansatte ble utsatt for skader eller ulykker knyttet til arbeidet.

Virksomheten er av en slik art at den ikke forurensar det ytre miljø.

Likestilling

Forskerstaben har en overvekt av kvinnelige medarbeidere, med 41,8 årsverk utført av kvinner og 27,4 årsverk utført av menn. Av de tre lederne for virksomhetene er to menn og en kvinne. I Fafo AVF as er fire av seks avdelingsledere kvinner. I Fafo AIS as er begge lederfunksjonene besatt av menn. I selskapets styre satt det i 2003 fem menn og seks kvinner.

Gjennom avtaleverk, samarbeidsfora og ledelsesoppfølging er det sikret at det ikke forekommer ulovlig forskjellsbehandling innenfor selskapene i Fafo gruppen. Dette arbeidet vil videreføres.

Utsikter

Styret forventer en ytterligere forbedring i resultatene, og det settes inn ressurser på forbedret økonomistyring i stiftelsen med datterselskaper.

Oslo, den 31. desember 2003

22. april 2004

Gerd Liv Valla
Leder

Finn Erik Thoresen
Nestleder

Gerd Kristiansen

Liv Undheim

Morten Øye

Solveig Lothe

Gunn Ovesen

Inger Marie Hagen
Valgt av de ansatte

Geir Øvensen
Valgt av de ansatte

Bård Jordfall
Valgt av de ansatte

Jon Mathias Hippe
Daglig leder

Forskningsstiftelsen Fafo

Selskapsregnskap		Tall i 1.000 NOK	Noter	Konsernregnskap	
2002	2003			2003	2002
RESULTATREGNSKAP					
DRIFTSINNTEKTER					
45 438	35 143	Prosjektinntekter		79 975	80 103
5 720	5 950	Offentlig tilskudd		5 950	5 720
657	458	Salg av forskningsrapporter		458	657
2 973	2 817	Andre inntekter		511	1 302
<u>54 788</u>	<u>44 368</u>	Sum driftsinntekter	2	<u>86 894</u>	<u>87 782</u>
DRIFTSKOSTNADER					
14 144	8 230	Direkte prosjektrelaterte kostnader		17 785	20 362
31 907	30 559	Personalkostnader	3	55 037	51 826
6 360	7 231	Andre driftskostnader		12 924	12 317
2 657	2 018	Avskrivninger	4	2 838	3 363
<u>55 068</u>	<u>48 038</u>	Sum driftskostnader		<u>88 584</u>	<u>87 868</u>
<u>-280</u>	<u>-3 670</u>	Driftsoverskudd(+) / underskudd(-)		<u>-1 690</u>	<u>-86</u>
FINANSINNTEKTER OG -KOSTNADER					
230	147	Andre finansinntekter		283	386
0	0	Nedskr. finansielle anleggsmidler	6	0	525
1 299	945	Andre finanskostnader		1 126	1 469
<u>-1 069</u>	<u>-798</u>	Netto finansposter		<u>-843</u>	<u>-1 608</u>
<u>-1 349</u>	<u>-4 468</u>	Resultat før skattekostnad		<u>-2 533</u>	<u>-1 694</u>
<u>-9</u>	<u>0</u>	Skattekostnad	11	<u>392</u>	<u>-27</u>
<u>-1 340</u>	<u>-4 468</u>	Årsoverskudd (+) / Årsunderskudd (-)		<u>-2 925</u>	<u>-1 667</u>
OVERFØRINGER					
<u>-1 340</u>	<u>-4 468</u>	Dekkes av annen egenkapital			
<u>-1 340</u>	<u>-4 468</u>	Sum overføringer			

Forskningsstiftelsen Fafo

Selskapsregnskap		Tall i 1.000 NOK	Noter	Konsernregnskap	
2002	2003			2003	2002
BALANSE					
EIENDELER					
Anleggsmidler					
Immatrielle eiendeler					
0	0	Utsatt skattefordel	11	487	556
<u>0</u>	<u>0</u>	Sum immatrielle eiendeler		<u>487</u>	<u>556</u>
Varige driftsmidler					
2 190	2 190	Tomt Borggaten 2 B - Oslo		2 190	2 190
580	0	Tomt Sør Afrika		0	580
30 428	29 732	Borggaten 2 B - Oslo		29 732	30 428
622	0	Kontorbygning Sør Afrika		0	622
296	635	Transportmidler		688	370
2 114	1 947	Inventar/Utstyr		3 523	3 690
0	0	Innredning av leide lokaler		25	50
<u>36 230</u>	<u>34 504</u>	Sum varige driftsmidler	4	<u>36 158</u>	<u>37 930</u>
Finansielle driftsmidler					
2 000	6 000	Aksjer i datterselskaper	5	0	0
<u>2 000</u>	<u>6 000</u>	Sum finansielle driftsmidler		<u>0</u>	<u>0</u>
38 230	40 504	Sum anleggsmidler		36 645	38 486
Omløpsmidler					
Varer					
47	21	Beholdning av bøker for videresalg	7	21	47
<u>47</u>	<u>21</u>	Sum varer		<u>21</u>	<u>47</u>
Fordringer					
411	777	Andre fordringer		1 528	691
6 358	3 816	Oppjent på prosjekter		7 483	14 823
1 056	2 465	Kundefordringer		4 358	3 178
<u>7 825</u>	<u>7 058</u>	Sum fordringer		<u>13 369</u>	<u>18 692</u>
Bankinnskudd, kontanter					
3 151	1 409	Kasse, bank	8	24 584	8 898
<u>11 023</u>	<u>8 488</u>	Sum omløpsmidler		<u>37 974</u>	<u>27 637</u>
<u>49 253</u>	<u>48 992</u>	Sum eiendeler		<u>74 619</u>	<u>66 123</u>

Forskningsstiftelsen Fafo

Selskapsregnskap		Tall i 1.000 NOK	Noter	Konsernregnskap	
2002	2003			2003	2002
EGENKAPITAL OG GJELD					
Egenkapital					
50	50	Stiftelseskapital		250	250
711	711	Carter/DeMenil Fond		711	711
19 763	15 734	Annen egenkapital	9	17 999	20 484
<u>20 524</u>	<u>16 495</u>	Sum egenkapital		<u>18 960</u>	<u>21 445</u>
Avsetning for forpliktelser					
2 607	2 144	Pensjonsforpliktelser	10	2 356	3 267
<u>2 607</u>	<u>2 144</u>	Sum avsetning for forpliktelser		<u>2 356</u>	<u>3 267</u>
Langsiktig gjeld					
8 365	7 538	Gjeld til kredittinstitusjoner		8 089	9 078
<u>8 365</u>	<u>7 538</u>	Sum langsiktig gjeld		<u>8 089</u>	<u>9 078</u>
Kortsiktig gjeld					
0	3 856	Kassekreditt		3 856	0
8 990	9 707	Forskudd fra kunder		26 512	18 432
845	661	Leverandører		407	1 239
0	0	Betalbar skatt	11	323	187
3 351	2 989	Skyldig offentlige avgifter		5 750	5 838
4 571	5 602	Annen kortsiktig gjeld		8 366	6 637
<u>17 757</u>	<u>22 815</u>	Sum kortsiktig gjeld		<u>45 214</u>	<u>32 333</u>
<u>49 253</u>	<u>48 992</u>	Sum egenkapital og gjeld		<u>74 619</u>	<u>66 123</u>

Oslo, 31. desember 2003
22. april 2004

Gerd Liv Valla
Styrets leder

Finn Erik Thoresen
Nestleder

Gerd Kristiansen

Liv Undheim

Morten Øye

Solveig Lothe

Gunn Ovesen

Inger Marie Hagen
Valgt av de
ansatte

Geir Øvensen
Valgt av de
ansatte

Bård Jordfall

Jon Mathias Hippe